

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประชาชนพลเมืองของประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว มีเสถียรภาพมั่นคง มีระดับการดำรงชีวิตสูง ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนในประเทศนั้น ๆ (คณะอาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2529) การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรหลาย ๆ อย่าง ประกอบกัน สำหรับทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก ประเทศที่มีพลเมืองมีคุณภาพย่อมจะมีความเจริญรุดหน้าในทุกด้านมากกว่าประเทศที่มีแต่ปริมาณของคนที่คอยคุณภาพ การเตรียมและสร้างเสริมสังคมให้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของชาติไว้ให้เป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศต่อไปได้ดั่งนั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นยิ่งก็คือ การศึกษา (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, 2521) การศึกษาจะช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และทักษะต่าง ๆ ให้มนุษย์รู้จักตนเอง ตลอดจนสภาพสังคม และสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับคน สามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ (มยุรี จารุปาน, 2520)

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก และได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษาระดับชาติไว้ 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ในการจัดการศึกษาแต่ละระดับมีความสำคัญ โดยเฉพาะการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่สำคัญระดับหนึ่ง นับว่า เป็นพื้นฐานของการศึกษาทุกระดับ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงอายุนี้ เป็นการสร้างพื้นฐานความพร้อมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ดีสำหรับช่วงอายุต่อไป นอกจากนั้น การอบรม เลี้ยงดู และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิต เป็นรากฐานการพัฒนาคุณภาพประชากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529-2530)

รัฐได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับนี้ และได้กำหนดไว้เป็นนโยบายใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กล่าวไว้ว่า

... รัฐพึง เร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนประถมศึกษา โดยสนับสนุน ให้ท้องถิ่นและ เอกชนจัดให้มากที่สุด ไม่ใช่งบประมาณอย่างเดียว และเน้นให้ครอบครัวมีหน้าที่ และควมรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ คุณสมบัตินี้เหมาะสม กับวัฒนธรรม และ เอกลักษณะของสังคมไทย ส่วนระบบการจัดนั้นอาจจัดในระบบโรงเรียนสำหรับ เลี้ยง เด็กหรือศูนย์ เด็กปฐมวัย ในบางกรณีอาจจัดชั้น เด็ก เล็กหรือชั้นอนุบาลก็ได้... (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2520)

จะเห็นได้ว่ารัฐได้สนับสนุนให้มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียม ความพร้อมให้กับ เด็กในทุกด้านและ เหมาะสมที่จะ เข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529) และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) ได้กล่าวถึง การศึกษาระดับนี้ไว้ดังนี้

... เร่งขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมทาง ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งดูแลด้านสุขภาพอนามัย และโภชนาการแก่เด็กก่อน วัยเรียน โดยเฉพาะใน เขตนอกเมือง พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น... (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัด การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการ ศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา โดยได้มีนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับดังกล่าวดังนี้

"ส่งเสริมการจัดชั้นอนุบาลสำหรับเด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้เด็ก มีความพร้อมในการ เข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชนดำเนินการจัดการศึกษาระดับนี้ในพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา ปัญหาทาง เศรษฐกิจ และในพื้นที่ชนบท" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า "เพื่อให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษาได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเสมอภาค และสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น" และได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

...ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษา มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามศักยภาพ และให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยจะขยายการจัดชั้นเด็กเล็กให้ครอบคลุมพื้นที่ ส่วนในพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา และในพื้นที่ที่มีความพร้อมจะจัดชั้นอนุบาลหลักสูตร 2 ปี .. (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

ในช่วงปีการศึกษา 2529-2531 รัฐได้ดำเนินการจัดและบริการการศึกษา ก่อนการศึกษาภาคบังคับในหลายรูปแบบ แตกต่างกันตามจุดมุ่งหมายของการจัดและระยะเวลาที่จัดแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ โรงเรียนอนุบาล ชั้นเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายในการจัด เพื่อเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของเด็กวัย 4 - 6 ปี สำหรับการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ได้จัดดำเนินการหลายโครงการ เช่น โครงการเปิดขยายชั้นเด็กเล็กในพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ โครงการวิจัยและพัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นต้น และในปีการศึกษา 2529 ได้เริ่มดำเนินการโครงการอนุบาลชนบท ตามมติที่ประชุมของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2529 ซึ่งให้มีชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่อยู่ใน เขตชนบทและมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร และอาคารสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

ในการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้คือ จะเปิดชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่อยู่ในเขตชนบทเท่านั้น และโรงเรียนที่จะเปิดชั้นอนุบาลดังกล่าวจะต้องอยู่ห่างจากโรงเรียน เอกชนที่จัดชั้นอนุบาลอยู่แล้วไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร โดยจัดบริการแก่เด็กวัย 4 - 6 ปี โครงการอนุบาลชนบทนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐ (โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) กับชุมชน (คณะกรรมการการศึกษา ประจำโรงเรียนประถมศึกษา) และระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ได้แก่ กรมการฝึกหัดครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้จะปรับโครงการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอีก 2 โครงการ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คือ โครงการเปิดขยายชั้นเด็กเล็กในท้องถิ่นที่มีปัญหาทาง เศรษฐกิจ และโครงการส่งเสริมการศึกษาในท้องถิ่นที่พูดภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย เข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุบาลชนบทด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : ม.ป.พ.)

นอกจากนี้จากมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ได้กำหนดและ เน้นการจัดชั้นเด็กเล็กอายุ 5 ปี ในพื้นที่ที่มีปัญหาทาง เศรษฐกิจ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยใช้หลักสูตร 1 ปี สำหรับการจัดชั้นอนุบาลหลักสูตร 2 ปี ให้ดำเนินการโดยจัดในโรงเรียนอนุบาลในเมืองให้จัดตามรูปแบบ และเป้าหมายเพื่อการ วิจัย และศึกษาเป็นตัวอย่างในการจัดการศึกษาระดับนี้ของรัฐ ให้เด็กกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี โรงเรียนอนุบาลชนบท หลักสูตร 2 ปี จัดบริการให้แก่เด็กกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี ที่อยู่ในชนบท ให้สำนักงานการศึกษาจังหวัด ดำเนินการตามสภาพความพร้อมและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้จะ เน้นการจัดชั้นเด็กเล็ก หลักสูตร 1 ปี เนื่องจากข้อจำกัดทางบุคลากรและทรัพยากร ค่อนข้างจำกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531)

ในปีการศึกษา 2532 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แยกจากแผนงานจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดการศึกษาระดับนี้ได้มากยิ่งขึ้น และให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จัดดำเนินการนโยบายและเป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระดับก่อนประถมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนการศึกษาภาคบังคับ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ประกอบด้วย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม นครบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ได้จัดดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อ เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ และอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
2. อบรมครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในโครงการ และศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และกิ่งอำเภอ ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. การจัดหาสื่อสำหรับการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อให้ โดยใช้เงินงบประมาณในแผนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

4. การนิเทศติดตามผล และเยี่ยมห้องเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนในโครงการ โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 - 2 ครั้ง

การจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1 ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ใน 2 รูปแบบ คือ การศึกษาชั้นเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 5 - 6 ปี ทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ และชั้นอนุบาลชนบท ซึ่งจัดให้แก่เด็กอายุ 4 - 6 ปี ที่อยู่ในเขตชนบทการจัดการศึกษาได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาความวัยของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

จากข้อมูลสถิติ การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2533 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 สามารถจัดดำเนินการได้
ดังนี้

จังหวัด	จำนวน โรงเรียน ทั้งหมด	โรงเรียน อนุบาล ประจำ จังหวัด	โรงเรียนที่ เปิดสอน ระดับก่อน ประถมศึกษา	จำนวนห้องเรียน			
				เด็กเล็ก	อนุบาล 1	อนุบาล 2	รวม
1. นครปฐม	256	1	229	277	48	42	367
2. นนทบุรี	148	1	135	125	52	49	227
3. ปทุมธานี	178	1	166	177	36	37	250
4. สมุทร- ปราการ	148	1	97	111	28	27	166
5. สมุทร- สาคร	112	1	84	87	26	30	143

(กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1 มีแนวโน้มจะขยายการจัด
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อจัดการศึกษาตามนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา
ระดับก่อนประถมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ทั้งนี้เพื่อจัดบริการ และความเสมอภาค
ทางการศึกษา แก่เด็กวัย 4 - 6 ปี จากสภาพพื้นที่ของเขตการศึกษา 1 มีลักษณะเป็นทั้งชุมชน
นาคร และชุมชนเมือง ซึ่งทั้งนี้ เป็นผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรม
มาก ในด้านที่อยู่อาศัยมีลักษณะ เป็นหมู่บ้านจัดสรรจำนวนมาก ทำให้ผู้ปกครองในชุมชนนาครและ
ชุมชนเมืองมีความต้องการที่จะส่งบุตรหลาน เข้ารับการศึกษามากขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองใน
ชุมชนชนบทยังมีวิถีชีวิตและทัศนคติเป็นเหมือนสังคมชนบททั่วไป การจัดการศึกษาระดับก่อนประถม
ศึกษา จะ เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในส่วนหนึ่ง การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ของสำนักงานการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 1 ยังไม่สามารถจัดได้ครอบคลุมพื้นที่ ทั้งนี้ เนื่องจากบางแห่งมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และโรงเรียนอนุบาลของเอกชนอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่ตรงหลักเกณฑ์ที่สามารถเปิดขยายห้องเรียนระดับนี้ได้ นอกจากนี้ข้อมูลระดับจังหวัด พบว่า ยังมีปัญหา และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนหลายประการ แต่ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ไปได้บ้าง แต่ยังไม่มียุทธวิธีชี้ชัดว่าวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาดังกล่าวเหล่านั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด เช่น ปัญหาในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่พอเพียง งบประมาณที่ได้รับบางแห่งไม่เพียงพอ โรงเรียนได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการขอบริจาคจากมูลนิธิ บุคคลากร ที่ทำการสอนบางแห่งมีความรู้ด้านอนุบาลน้อย จึงจัดให้มีการอบรมและพัฒนาบุคคลากร ผู้ปกครองส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในชนบทยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมให้แก่บุตรหลาน ยังมุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนสอนการอ่านออกเขียนได้ โรงเรียนได้แก้ไขโดยประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครอง เข้าใจ สำนักงานการประถมศึกษาของแต่ละจังหวัด จึงมีนโยบาย และเป้าหมาย เน้นด้านปริมาณและคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับนี้ และกิจกรรมในโครงการยังมีมาตรการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียน และครูผู้สอน โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ (วารสารการศึกษาแห่งชาติ, 2533)

การเตรียมความพร้อมของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีคุณภาพ จะมีส่วนส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นการวางพื้นฐานก่อนเข้าสู่อุปการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำหรับการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 ซึ่งมีสภาพพื้นที่คล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดการจัดกิจกรรมในแผนงานและโครงการจะแตกต่างกันไปบ้าง ตามสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การดำเนินงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ย่อมจะพบปัญหาและอุปสรรค แผนงานและโครงการจะต้องมีการพัฒนาเพื่อจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 1 ทั้งนี้เพราะจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จะทำให้จังหวัดที่อยู่ในส่วนภูมิภาค มีลักษณะ เป็นสังคมชนบท และสังคมเมืองยิ่งขึ้น และจะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับนี้ และผลที่ได้จากการวิจัยจะได้นำมาใช้เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

ในระดับจังหวัดให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และเป็นข้อมูลสำหรับ เขตการศึกษาในส่วนภูมิภาค ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ เขตการศึกษา 1 เพื่อส่งผลให้การจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 ที่ดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2533 เท่านั้น

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 จำนวน 711 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา

บุคลากรประจำศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 5 ศูนย์ ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัดใน เขตการศึกษา 1 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน อนุบาลประจำจังหวัด และครูวิทยากรแกนนำ

คณะกรรมการผู้รับผิดชอบแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ

3. ขอบเขตที่ศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีงบประมาณ 2533 ดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการดำเนินงานตามแผนงาน

3.1.1 การศึกษานโยบายและแนวทางการดำเนินงาน

3.1.2 การวางแผนงาน

3.1.3 การเตรียมบุคลากร

3.1.4 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.5 การเตรียมงบประมาณ

3.1.6 การเตรียมการประเมินผล

3.2 การดำเนินงานตามแผนงาน

3.2.1 การพัฒนาบุคลากร

3.2.2 การปรับปรุงศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งวิชาการ

3.2.3 การส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

3.2.4 การนิเทศติดตามผล

3.2.5 การใช้งบประมาณตามแผนงานและโครงการ

3.3 การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน

3.3.1 ประเมินผลระหว่างดำเนินการ

- การตรวจสอบการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน

3.3.2 ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

- การวัดความพร้อมของนักเรียน

- ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

3.4 ปัญหาในการดำเนินงานตามแผนงาน

3.4.1 ด้านการเตรียมการดำเนินงาน

3.4.2 ด้านการดำเนินงาน

3.4.3 ด้านการประเมินผล

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงาน หมายถึง วิธีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของแผนงานและโครงการในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน

แผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง แผนงานและโครงการที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1 จัดทำขึ้นเพื่อสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ และเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็กก่อนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา

ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง หน่วยงานซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จัดตั้งเป็นศูนย์เพื่อพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และมีการบริหารศูนย์ในรูปแบบของคณะกรรมการ

การดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานจริงในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 ได้แก่ การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

ปัญหาในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้น แล้วเป็นข้อขัดข้องและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

ชั้นเด็กเล็ก หมายถึง ชั้นเรียนที่เปิดสอนก่อนชั้นประถมศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี

ชั้นอนุบาลศึกษา หมายถึง ชั้นเรียนที่เปิดสอนก่อนชั้นประถมศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี คือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้ทราบถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานตามแผนงานและโครงการ
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อันได้แก่ ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานการศึกษาจังหวัด สำนักงานการศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนปรัญปรุงการดำเนินงานในส่วนที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการดำเนินงานตามแผนงานของสำนักงานการศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษาอื่น ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาการดำเนินงาน และปัญหาในการดำเนินงาน ตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้น เด็ก เล็ก และชั้นอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใน โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้น เด็ก เล็กและชั้นอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด เขตการศึกษา 1 จำนวน 711 โรงเรียน บุคลากรประจำศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา จำนวน 5 ศูนย์ ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ทุกจังหวัดใน เขต การศึกษา 1 และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำ จังหวัด ซึ่ง เป็นคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจังหวัด ละ 1 คน จำนวน 5 คน

ครูผู้ เป็นวิทยากรแกนนำประจำศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา ซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดละ 1 คน จำนวน 5 คน

คณะกรรมการผู้รับผิดชอบแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษา ได้แก่ ศึกษาพิเศษจังหวัด จังหวัดละ 1 คน จำนวน 5 คน ศึกษาพิเศษอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 26 อำเภอ/ 1 กิ่งอำเภอ รวม 27 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล การ เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทำตาม ลำดับชั้น ดังนี้

1.2.2.1 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้ สูตรของ ทาโร ยามาเน (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้ คือ โรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่าง ประชากรเท่ากับ 256 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรเท่ากับ 256 คน ครูผู้สอนชั้น เด็ก เล็กและชั้นอนุบาลศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรเท่ากับ 297 คน

1.2.2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวนโรงเรียน จำนวนผู้บริหาร
โรงเรียน และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา ตามสัดส่วนของจังหวัด และอำเภอ/
กิ่งอำเภอที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประม
ศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1 โดยวิธีเทียบอัตราส่วนแต่ละจังหวัด แต่ละอำเภอทั้ง 5 จังหวัด
ในเขตการศึกษา 1 แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายให้ได้ครบตามจำนวนโดยกระจายให้ได้ครบทุกจังหวัด
และอำเภอในเขตการศึกษา 1

รวมกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 595 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด คือ

2.1.1 แบบสอบถาม

2.1.2 แบบศึกษาเอกสาร

2.1.1 แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก
และชั้นอนุบาลศึกษา

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
อนุบาลประจำจังหวัด และครูวิทยากรแกนนำ
ซึ่งเป็นบุคลากรประจำศูนย์พัฒนาการศึกษาาระดับ
ก่อนประถมศึกษา

ชุดที่ 4 เป็นแบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ
แผนงาน ได้แก่ ศึกษาพิเศษจังหวัด และศึกษาพิเศษ
อำเภอ/กิ่งอำเภอ

แบบสอบถามทั้ง 4 ชุด จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ
และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในด้านการเตรียมการ การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

2.1.2 แบบศึกษาเอกสาร ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยศึกษาจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศูนย์พัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา แต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 1

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือวิจัย มีลำดับการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแผนงาน เอกสาร โครงการและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่ยึดแนวดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

3.2 สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.3 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาแผนงาน โครงการ เอกสาร ตำรา งานวิจัยและการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องมาสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคลากรประจำศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ

3.4 นำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ
แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุง

3.5 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของ
เนื้อหา และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง

3.6 สร้างเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้วิธีการดังต่อไปนี้

4.1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือ และความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยัง
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอหนังสืออนุญาตให้ทำการเก็บรวบรวม
ข้อมูล จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไปยังสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดทุกจังหวัด ในเขตการศึกษา 1

4.1.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 มีหนังสือ
นำส่งพร้อมแบบสอบถามถึงสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ให้จัดส่งแบบสอบถาม
ไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาลศึกษาที่อยู่ในข่ายการวิจัยและ
ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้รับผิดชอบแผนงาน พร้อมทั้งเก็บรวบรวม
ส่งคืนกลับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1

4.1.3 ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ณ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1

4.2 ข้อมูลจากแบบศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในเขต
การศึกษา 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามลำดับขั้นดังนี้

5.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามแผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย

5.4 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอด้วยการบรรยาย

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ดำเนินการเสนอตามลำดับขั้นดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการนำเสนอผลวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วยเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย วิธีดำเนินการ ประชากร เครื่องมือเครื่องใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ โดยการนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ประกอบด้วย การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย